

In deze nieuwsbrief:

Van het bestuur	1
Nieuwe leden	2
Mededeling van de penningmeester	2
Giften	2
e-mail	2
Van de redactie	2
Agenda	2
Nootdorp en de Reformatie	2
Nootdorp - Boele Dorp	4
Van Veen tot Steen	5
Van het Raadhuis	5
Waardepapieren	5
Dansschool	6
Vorstelijk tuinieren	7
De Achterburch	7
Twee eendenkooien in Nootdorp	8

Van het bestuur

Het afgelopen kwartaal stond in het teken van de voorbereiding voor onze tweede uitgave, het boek "Van Veen tot Steen". De teksten zijn compleet en het beeldmateriaal is bij de tekst gezocht. Er zal de komende periode hard gewerkt gaan worden aan de lay-out zodat we het boek op tijd klaar hebben voor de publicatiedatum die vastgesteld is op 19 november.

Noud en Arno hebben hard hun best gedaan en onder redactie van Ron Labordus gaat ook dit weer een mooie uitgave worden. Tijdens de jaarmarkt hebben er al veel mensen ingeschreven dus ook dit boek belooft weer een groot succes te worden.

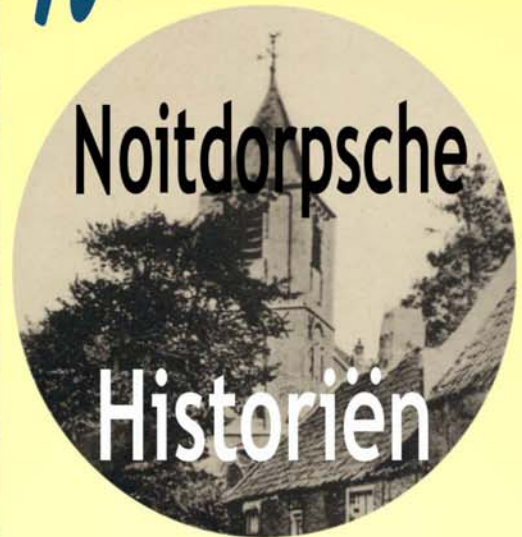
Voor de Parade heeft uw voorzitter twee platen ontworpen met informatie over en foto's van de renbaan zoals deze er vroeger uit heeft gezien. De platen zullen op groot formaat aangemaakt worden en opgehangen worden in de Parade. ING Realestate heeft de platen geschonken door de volledige kosten voor het maken voor haar rekening te nemen. Samen met ING Realestate zullen de platen onthuld worden. We laten u nog weten waar en wanneer dat gebeurt. Een leuke mijlpaal voor de vereniging met dank aan ING Realestate en Wilfred van der Neut.

Arno, onze secretaris gaat binnenkort verhuizen en dan hebben we echt een nieuwe secretaris nodig. Het is een belangrijke functie binnen het bestuur en ja, het zal wat tijd gaan kosten maar het is ook een dankbare taak. Wie voelt zich groepen om ons te versterken?

Voorzitter	Secretaris	Penningmeester
Henk Rolvink Fontein kruid 23 2631 DT Nootdorp tel.: 015 310 8117	Arno Lammers Jeneverbes 10 2631 TP Nootdorp tel.: 015 310 1991	Ruud Staal Sytwinde 185 2631 GZ Nootdorp tel.: 015 310 6037

Noitdorpsche Historiën

Nieuwsbrief

Per kwartaal verschijnende
uitgave van de vereniging
Noitdorpsche Historiën

**3e jaargang
nr 3 okt. 2004**

Correspondentieadres
Jeneverbes 10
2631 TP Nootdorp

Nieuwe leden

- Lieuwe (L.W.) Boskma
- M. Jaspers
- A.J. Verbeek - van der Willigen
- Pleun (P.J.) Struijk
- Corien Schreur
- Allert van der Steen
- Joop (J.E.M.) van der Spek
- Annemarie Visser

Hartelijk welkom bij onze vereniging! Het totaal aantal leden is nu 93. We vertrouwen er op dat u veel plezier beleeft aan uw lidmaatschap en misschien zien we u terug in één van de werkgroepen.

Wie wordt het honderste lid? Mocht u iemand weten die graag lid wil worden dan horen wij dat natuurlijk graag. Brengt u het honderste lid aan, dan betekent dat een jaar gratis lidmaatschap voor u én het nieuwe lid!

Mededeling van de penningmeester

Namens het bestuur wil ik iedereen vragen, die zijn/haar lidmaatschap voor 2004 nog niet betaald heeft, het bedrag (€ 12,50) zo spoedig mogelijk over te maken op de rekening van de vereniging (1373.59.675 t.n.v. Noitdorpsche Historiën). De contributie stelt ons in staat om elk kwartaal deze fraaie nieuwsbrief uit te brengen.

Giften

Bij beschikking van de Inspecteur van de Belastingdienst - dossiernummer 23347, dd. 30 juli 2004 - is besloten om de Vereniging Noitdorpsche Historiën aan te merken als instelling zoals bedoeld in artikel 24, lid 4 van de successiewet 1956. Dit betekent dat giften gedaan aan de Vereniging aftrekbaar zijn in uw aangifte Inkomstenbelasting. Hiervoor gelden natuurlijk een aantal regels. Zie voor de meest actuele regels de site van de belastingdienst.

Het bankrekeningnummer van de vereniging is: 1373.59.675 ten name van Noitdorpsche Historiën te Nootdorp. Vermeld er wel bij dat het om een gift gaat!

Met dank aan Marc van den Biesen die dit tijdens de laatste jaarvergadering aan de orde stelde.

e-mail

Steeds vaker sturen we een e-mail rond naar de leden met een korte mededeling, een aankondiging, etc. Heeft u een e-mail adres, laat het ons weten dan krijgt u voortaan ook via dit medium berichten van de vereniging. Stuur uw e-mail adres naar ons adres: info@noitdorpsche-historien.nl

Van de redactie

De derde nieuwsbrief van 2004 ligt weer voor u. Heeft u een foto of een verhaal, laat het ons weten. Stuur uw bijdrage voor de volgende uitgave, liefst voor eind

november, naar het correspondentieadres of naar een van de redactieleden: Ninon Vis, Berkenhof 17, 2631 GJ Nootdorp of George van der Zanden, e-mail: george@vdzanden.nl.

Colofon
ISSN 1570-1662

Uitgave van de vereniging Noitdorpsche Historiën

Jeneverbes 10, 2631 TP Nootdorp
Rekeningnummer: 1373.59.675
Statuten vastgelegd in notariële akte op 28 februari 2001.

Inschrijvingsnummer Verenigingsregister Kamer van Koophandel Haaglanden te Delft: 271971110
<http://www.noitdorpsche-historien.nl>

Samenstelling en redactie

George van der Zanden, Kievitsbloem 1, 2631 TA Nootdorp,
Ninon Vis, Berkenhof 17, 2631 GJ Nootdorp

Verschijsning

Dit blad verschijnt eenmaal per kwartaal

Verspreiding

Leden van de vereniging Noitdorpsche Historiën ontvangen het blad gratis. Niet leden betalen € 2,50. De contributie bedraagt minimaal € 12,50 per jaar.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Agenda

Voor het vierde kwartaal hebben we weer een aantal activiteiten op de agenda staan. Een lezing van Frits Ooststroom en de aanbidding van ons tweede boek.

- 19 oktober: lezing "Vorstellijk tuinieren"
- 18 november: boek "Van Veen tot Steen"

Nootdorp en de Reformatie

Nootdorp en de Reformatie: de ontwikkelingen in een breder kader

Deel 3: Jan Barentz van Voorburgh (1556-1609), de eerste hervormde predikant

Jan Barentz, de eerste dominee

Door Noud Janssen

In 1556 kreeg het aristocratische gezin van Barent van Voorburgh, dat woonde in Voorburg, een zoon: Jan Barentsz¹. Zoals veel vooraanstaande families sloot ook het gezin Van Voorburgh zich in het midden van de zeventiger jaren aan bij de hervormingsbeweging. Zoon Jan Barentsz werd in 1581 als ouderling aangewezen en vervulde die functie in Voorburg tot 1583. In die periode studeerde hij theologie. Nog voor zijn predikantsexamen preekte Jan Barentsz op 19 mei 1583 in de Dorpskerk van

¹ Tot het gezin behoorde ook de zoon Jacob, die later zou huwen met Maria Adriaensdr van Pijnacker

Nootdorp. In juli 1583 legde hij zijn examen met succes af voor de classis van Delft.

Het optreden van Jan Barentsz markeert het begin van de hervorming in Nootdorp. Hoewel dit niet is gedocumenteerd, mag worden aangenomen dat hij waardering kreeg en dat hij de reformatie in Nootdorp voorbereidde. In 1585 sloot Nootdorp zich aan officieel aan bij de classis in Delft, waarna die classis overging tot de benoeming van hem als de eerste officiële predikant in Nootdorp. Op 29 mei 1585 aanvaardde Jan Barentsz zijn beroeping.

De eerste twee jaren werkte hij vanuit Voorburg. Hij had nog geen woning in Nootdorp omdat 'des Pastoors Husinge gedurende den oorlog afgebrant is geweest'.

Satenbijbel in de Dorpskerk.
Foto: Peter Smit

Wanneer de inwoners van Oudewater hem ongeveer in 1586 wilden beroepen als predikant, had hij in Nootdorp al een goede naam opgebouwd. Toen de Nootdorpers de classis vroegen om niet in die beroeping te bewilligen, wilde de classis wel goedkeuren dat hij in Nootdorp bleef werken, maar dan moesten 'die van Nootdorp' een huis

voor hem bouwen en 'naarstig in de kerk komen'. Aan dit verzoek kwam het kerkbestuur tegemoet en uit de verkoop van vier morgen land werd een nieuwe domineeswoning gebouwd op de hoek van de *Molewech* en de *Kerckwech*. In de loop van 1587 betrok de predikant zijn woning in Nootdorp. In dat zelfde jaar trouwde Jan Barentsz met Geertje Jans. In dit huis werd ongeveer 40 jaar later Maria van Oosterwijck geboren als kleindochter van Jan Barentsz. Zij werd op latere leeftijd een succesvolle kunstschilderesse.

Jan Barentsz vervulde gedurende vijf jaar zijn eerste betrekking als predikant in Nootdorp tot 1590. In dat jaar werd hij beroepen tot predikant in Overschie, waar hij tot 1599 zou staan.

In Overschie werden zijn drie kinderen geboren, die de volwassene leeftijd zullen bereiken: twee dochters, Geertje² en Gooltje³ en Jacobus⁴. In 1598/ 1599 beriep de gemeente Delft Jan Barentsz. De zogenaamde losmaking ging niet gemakkelijk. Overschie liet onomwonden blijken dat zij niet echt blij was met de deputatie uit Delft, bestaande uit leden

van de kerkeraad en het stadsbestuur en dat zij haar geliefde voorganger niet graag liet gaan. Daarop antwoordde Delft met een lange vermanende brief. De beroeping ging overigens door en in 1599 verhuisde het gezin Barentsz naar Delft.

Tot zijn dood op 53 jarige leeftijd zou hij daar predikant blijven. Van Jan Barentsz is het geschrift *Neghen predicatiën (...) waarinne (...) ghehandelt wort van de predestinatie* bewaard gebleven. Deze bundel werd drie jaar na zijn dood in 1612 uitgegeven door een drukker/boekhandel in Dordrecht.

Na zijn overlijden op 30 juli 1609 werd Jan Barentz begraven in de Nieuwe Kerk van Delft. Daar is nog steeds zijn grafsteen op het koor van die kerk te bezichtigen. De zerk meet 175 x 88 cm. In een cirkel is een wapen afgebeeld met daaronder de tekst:

"Hier leyt begraven Jan Barentsz van Voorburch, Dienare des Goddelicken woorts binnen Delft oudt LIII jaer en het predicampt bedient hebbende den tijd van XXVI jaeren starf den XXX Julij a° MVIcIX".

Zoals bij de meeste stenen in de Nieuwe en Oude Kerk werd ter uitvoering van een ordonantie uit 1795 het eigenlijke wapen op de grafsteen weggekapt. Gelukkig heeft een Willem van der Lely in 1768 van alle toentertijd voorkomende zerken en graven de teksten genoteerd en de wapens of zegels zorgvuldig nagetekend. Dit boek wordt in het gemeentearchief van Delft bewaard. Daaruit blijkt dat

Het familiewapen van Jan Barentsz; afbeelding uit boek van Willem van der Lely (Delfts Archief)

het familiewapen bestaat uit drie ongesnoerde hoorns (zie afbeelding). Het graf stond in 1625 nog op naam van zijn weduwe Geertje Jans. Het behoorde later toe aan de familie Van Oosterwijck, doch voor zover bekend is nadien niemand meer in het graf bijgezet.

De ontwikkelingen na de reformatie in Nootdorp

De min of meer geruisloze reformatie van Nootdorp vond geen aanwijsbare weerklank bij de bewoners van Nieuweveen en Hoogeveen. Hoewel de classis van Delft bij de benoeming van Jan Barentsz aangaf dat '... te hopen is dat de afgoderije ende superstitiën, aldaer gepleeght, ophouden sullen' en dus dat ook de aanhangers van de rooms-katholieke religie in deze streek, die als vanouds ook gebruik maakten van de Dorpskerk, zich zouden aansluiten bij de nieuwe religie, was dat maar mondjes-maat het geval. Het algemene verbod op de rooms-katholieke eredienst uit 1573 werd niet overal met dezelfde strengheid gehandhaafd. In tegenstelling tot andere delen van het gewest, waren de stadsbesturen van Delft en Den Haag relatief liberaal ten opzichte van de katholieke

² In registers ook geschreven als: Geertgen of Grietgen

³ In registers ook geschreven als: Goeltge, Gooltgen of Gooltge

⁴ Jacobus zal in 1623 worden benoemd als 5^e predikant van Nootdorp

mensen. In de lagere klassen binnen de steden bleef de aanhang van het rooms-katholieke geloof relatief groot en werden (tegen betaling) katholieke kerkdiensten gedooft.

Voor de brede onderlaag in de dorpen, die ook geen aanwijsbaar belang had om van religie over te stappen, bleef veel bij het oude. De in Leuven opgeleide priester Sasbout Vosmeer keerde rond 1580 in zijn geboorteplaats Delft terug om de wederopbouw van de katholieke kerk in Delft en omgeving weer ter hand te nemen. Hij gaf met succes leiding aan een langzaam groeiend aantal priesters. Met name in de dorpen konden deze rekenen op de steun en bescherming van de adellijke grondbezitters. Vanaf 1595 namen de Jezuïeten een belangrijk deel van die taak op zich en trokken van dorp naar dorp. Een der eerste Jezuïeten waren de Delftenaar Cornelis Jacobsz. en de uit Brugge afkomstige Nicolaas van Dorp.

De ambachtswrouw van Nieuweveen en de ambachtsheer van Hoogeveen zagen geen aanleiding om handelend op te treden. Vrijwel zeker wordt vanaf 1585-1590 een alternatief gevonden voor het feit dat men niet meer in de kerk in de Dorpsstraat terecht kon voor de Rooms-katholieke eredienst. Men hield in een huis of schuur langs de Veenweg 'geheime' katholieke bijeenkomsten. In het begin van de 17^e eeuw werd er zelfs 'oock een nieuu huijs getimmert tot Nieuveen tot den Afgodendienst'. Ondanks de beroeringen daarna en de taaie spanning tussen het voornamelijk gereformeerde Nootdorp en de meer katholieke buurtschappen groeide er toch een acceptatie van elkaars overtuiging.

Het resultaat van deze ontwikkeling is tot op de dag van vandaag nog zichtbaar: de katholieke kerk aan de Veenweg en de protestants-christelijke kerk in de Dorpsstraat.

Nootdorp - Boele Dorp

Door Peter Ripken

In deze tijd, waarin veel gesproken wordt over de groei van Nootdorp en Vinex-wijken, wil Nootdorpsche Historiën even terugdenken aan een tijd toen Nootdorp een ook grote groei doormaakte.

In de 60-er jaren werd onder leiding van burgemeester Winkel een grote groei van Nootdorp ingezet. Deze burgemeester zorgde er voor dat Nootdorp uitgroeide van een dorpje tot een welvarende gemeente, met goede scholen, een badhuis en de nodige nieuwe woningen. En over de nieuwe woningen, daar willen we het nu juist over hebben.

Een ambitieuze ondernemer vestigde zich in Nootdorp, dhr Boele. Deze ondernemer wist op een vooruitstrevende manier huizen te bouwen wat goed bij het Nootdorpsche denken paste. Eerst bouwde hij

enkele huizen in de Oranje-wijk, maar al gauw kwam

Bouwactiviteiten in Plan West

men met het idee om een grote betaalbare wijk achter de Kerkweg en Molenweg te bouwen. De naam van deze wijk was Plan West. Deze wijk werd zo ingedeeld dat Boele een groot aantal sociale huur- en koopwoningen bouwde voor een schappelijke prijs en als tegenprestatie mocht hij een aantal vrije sector woningen bouwen. Hierdoor ontstond een aangename woonwijk. Hierna volgde al gauw een tekort aan luxe woningen. Er werd toen gestart met het bouwen van enkele villawijkjes; de Meeuwenbeemd, Gooland en de witte bungalows aan de Molenweg, die Nootdorp een luxer aanzicht gaven. Ook werd een nieuwe bank aan de Kerkweg gebouwd en de bestaande bank aan de Kerkweg verbouwd.

In de 70-er jaren volgde wederom een bouw golf, omdat de groei in Nootdorp zich voorzette. Nu werd de wijk Plan Oost, of in de volksmond Vrouwtjeslant, gebouwd. Voor deze grote wijk werd er weer veel werk door de firma Boele verricht. Vele Nootdorpers uit die tijd waren werkzaam bij het bouwbedrijf van Boele. Het gaat te ver om alle namen te noemen maar iedereen kende de hoofduitvoerder Sjaak Jansen

Vergadering Boele

en ome Arie van der Helm, een oudere man met een eeuwige sigaret in zijn mond. Ook het personeel van de firma Elno was altijd duidelijk aanwezig op de bouwplaats van dhr. Boele. De gele bouwkraan en de blauwe Ford vrachtwagen van de firma kon iedereen in Nootdorp wel dromen.

Opa en oma De Boer waren de bewaking van de timmerwerkplaats. Zij woonden in een houten huisje bij de timmerwerkplaats aan de Kruisweg. Dit is de

plaats waar nu familie De Baat woont. Hier werd later ook een doe-het-zelf bedrijf gevestigd, dit was lang voordat er sprake was van Gamma en Praxis. Deze zaak werd later verplaatst naar de Dorpsstraat, op de plaats waar nu haarstudio '88 zich bevindt.

Na beëindiging van de doe-het-zelf zaak werden deze activiteiten overgenomen door Elderhorst doe-het-zelf, die ook in de Dorpsstraat gevestigd is. Maar voordat het zover was, werd eerst nog de Melkpotte aan het Oosteinde gebouwd, een omstreden wijk waar veel bezwaar tegen was, maar waar later iedereen toch wel trots op was. Verder werd door Boele buiten Nootdorp gebouwd. Piet van Venrooy was toen de vaste uitvoerder van deze projecten in Delft, Gouda, enz.

Tijdens de Boele-bouw activiteiten werden ook vele scholen gebouwd, bijvoorbeeld "De Winde" is ook Boele-bouw. Overal in de regio werden vele gele houten noodscholen gebouwd, deze waren veelal afkomstig van de firma Boele. Sommige van deze noodlokalen hebben later nog dienst gedaan als clubhuis, bijvoorbeeld van de duivenvereniging.

Toen dhr. Boele stopte met zijn bouwwerkzaamheden en zijn kinderen de zaak niet wilden voortzetten, was dit het einde van het tijdperk Boele in Nootdorp. Dhr. Boele heeft er wel voor gezorgd dat een groot deel van het Nootdorpse uiterlijk te danken is aan hem en dat Nootdorp eigenlijk toentertijd Boeledorp kon heten.

Van Veen tot Steen

Vreemde vraag eigenlijk: waarom liggen de wegen in Nootdorp op de plek waar ze liggen? Nog andere vragen: waarom heet de Geerweg zo, waarom heeft Nootdorp een 's-Gravenweg? Hoelang wonen er mensen in Nootdorp? Het antwoord op deze vragen is te vinden in de geschiedenis van ons dorp. Ons dorp, met zijn water, zijn oude wegen, de namen van de wijken en de straten: ze wortelen diep in de bodem van de geschiedenis van dit stukje Zuid-Holland. Het is een boeiend verhaal dat duizenden jaren geleden begon.

Dit verhaal is opgetekend in de tweede uitgave van onze vereniging. De voorbereidingen zijn afgerond en de eerste drukproef is binnen. Nog wat laatste puntjes op de i en dan kan het boek gedrukt worden. Op donderdag 18 november zal het boek aangeboden worden en kunnen de inschrijvers het boek afhalen.

Van het Raadhuis

Ook in deze Nieuwsbrief weer iets uit de bekende blaadjes van de gemeente Nootdorp. Vorige keer schreven we over de 4.000^e inwoner die geboren werd op 13 augustus 1965. In "Van het Raadhuis" van december 1970 stond:

Suzanne Koot de 5000ste inwoner.

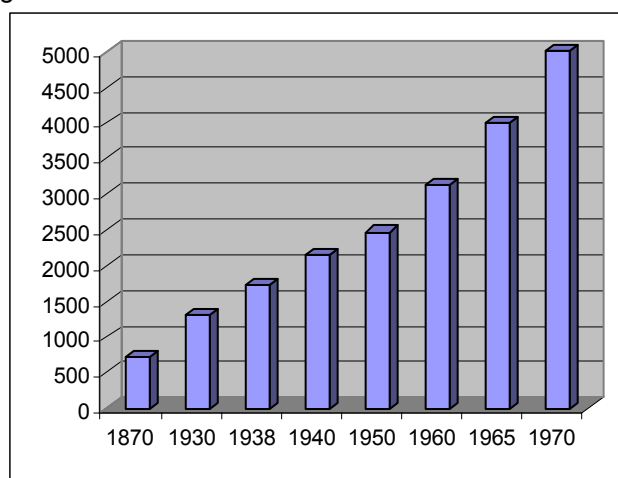
Maandag 16 november 1970 beleefde de gemeente Nootdorp een historische dag, toen de heer C. F. D.

Koot, Langelandseweg 8, alhier, des namiddags om 2 uur bij Burgemeester Mr. F. Winkel in diens kwaliteit van ambtenaar van de burgerlijke stand aangifte kwam doen van de geboorte van zijn dochter Suzanne Elisabeth Maria Koot, die op vrijdag 13 november 1970 des avonds om kwart over tien was geboren. Suzanne Koot bracht hiermede het aantal inwoners van Nootdorp op 5.000.

Om half vier des n.m. ging Burgemeester Mr. F. Winkel in gezelschap van zijn echtgenote en de gemeente-secretaris, de heer L. A. Maasdam, naar de familie Koot aan de Langelandseweg no. 8.

De burgemeester had voor Suzanne Koot een spaarbankboekje met f 50,- bij zich, alsmede voor de moeder een fruitmand, welke geschenken hij namens het gemeentebestuur aanbood.

Mevrouw Winkel-van de Sand overhandigde nog een bouquet bloemen en een babypakje als persoonlijk geschenk.

Groei van het Nootdorpse inwonersaantal van 1870 tot 1970.

Waardepapieren

Door Henk Rolvink

Ook waardepapieren maken onderdeel uit van de historie van Nootdorp. Uit de privé verzameling van de voorzitter en uit ons eigen archief ziet u hier twee afbeeldingen.

Een bewijs van aandeel groot Vijftig Gulden in de R.K.

Coöperatieve Aankoopvereniging van Land- en Tuinbouwbehoeftigheden "De Eendracht" gevestigd te Nootdorp. Opgericht bij akte d.d. 29 Augustus 1917, ten overstaan van Notaris Mr. Ph. B. Libourel, te Delft verleden. Het archief van "De Eendracht" is door de familie H. Mooijman geschonken aan de vereniging. Het

bevat veel interessant materiaal dat een nader onderzoek van deze belangrijke coöperatie in Nootdorp rechtvaardigd.

Op een veiling van waardepapieren kocht de voorzitter een obligatie van de gemeente Nootdorp. Het gaat om een "Geldleening ten laste der Gemeente

Nootdorp groot f 21.700,-, rentende 5½ ten honderd in het jaar." De geldlening is "Aangegaan krachtens raadsbesluit van den 19den October 1923. Goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland bij besluit van 3 December 1923, no. 80. Het Gemeentebestuur van Nootdorp verklaart aan Toonder dezer schuldig te zijn een som

van Zeven Honderd Gulden, wegens één aandeel in de bovenomschreven geldleening." Obligatie nr. 29 is in het bezit van de voorzitter. In het betreffende raadsbesluit staat dat besloten is over te gaan tot electricatie van een gedeelte van de gemeente en wel hoofdzakelijk van de bebouwde kom en de onmiddellijke omgeving daarvan. De benodigde stroom kon betrokken worden van de gemeente Delft, welke al een kabel door de kom van Nootdorp had liggen. De kosten voor aansluiting op deze kabel bedragen f 12.500,- en de kosten voor de inrichting van het bovennet en de transformator worden begroot op f 9.200,-.

Dansschool

Uit het archief van Leen Groenewegen een foto uit 1948 met daarop leerlingen van dansschool Evert Castelein.

Wie was Evert Castelein? Hij was een dansleraar uit Leiden. Castelein had meerder dansscholen in de omgeving, onder andere in Stompwijk (Blesse Paard) en Zoetermeer. Ook in Nootdorp was er behoefte aan danslessen. De danslessen werden gegeven in het Verenigings-gebouw aan de Veenweg.

Dansschool Evert Castelein bestaat nog steeds. In Leiden aan de Hooigracht 87 worden nog steeds danslessen gegeven.

Kees, de vader van Leen, wist zich vrijwel alle namen en soms nog een paar bijnamen te herinneren:

Rij 1

- 1: Jos Wijtvliet
- 2: Arie van de Sande (zoon A.P.)

Rij 2

- 1: C. Jan(s?)sen (Vader was boer aan Dwarskade 2)
- 2: Dik van de Sande (zoon A.P., Kortelandseweg 41)
- 3: Corrie Wijtvliet
- 4: Cor de Koning (Chris zoon)
- 5: Leo Janssen (broer van Janus de Bakker en Qrien)
- 6: Corrie Dobbe (zus van Henk, rij 2, 9)
- 7: Jan van der Helm ("Jan de Mol", zoon van Piet)
- 8: Aad van de Sande (zoon van Gerrit, "peilstaart", glaasjes Jenever meten)
- 9: Henk Dobbe

Rij 3

- 1: Martien Visser (dansleraar)
- 2: Riet van der Helm (getrouwd met Bernhard van Dorp, Bernhardstraat)
- 3: Jan Dobbe (broer van Henk, rij 2, 9)
- 4: Frans de Vreede ("bonte Frans", had een plek haar lichter van kleur)
- 5: Cees Dobbe (broer van Henk)
- 6: Gerrit de Vreede ("wijze gerrit")
- 7: van Adrichem? (waarschijnlijk van de Nieuwkoopse weg, Pijnacker)
- 8: van Adrichem? (idem)
- 9: Sjaan van Eyk (dochter van Cor "sor")
- 10: Haket? (Pijnacker)
- 11: Leen Groenewegen (zaalbeheerder)
- 12: Niet bekend (accordeonist)

Rij 4

- 1: Corrie van der Meer (zus van Piet, RKDEO)
- 2: Bep de Bruijn (Nieuw Zeeland), (zoon Bernhard en tante Sien Groenewegen, zus van Leen, rij 3, 11)
- 3: Nel Meyster
- 4: Henk van de Sande (zoon A.P.)
- 5: Jos de Hollander (zoon Henk "olieboer")
- 6: Mies van Eyk
- 7: Piet Sweere
- 8: Els Sweere
- 9: Kees Groenewegen (zoon Leen rij 3, 12)
- 10: Annie Koot (zus van Kees, 's-Gravenweg)
- 11: Aad Jansen (zoon van de "Boer zonder koeien")

Rij 5

- 1: Riek van Eyk (dochter van "sor, rij 3, 9)
- 2: W. Brouwer? (Pijnacker)
- 3: Riet van de Sande (dochter van Ome Han)
- 4: Niek Koot (getrouwd met Riet rij 5, 3 broer van Kees 's-Gravenweg)
- 5: Jopie van de Sande (dochter A.P. getrouwd met Henk Warnaar, Delflandstraat)
- 6: Geert Ruygt (Beatrixstraat 35)
- 7: Annie de Groot (dochter van Jan, "speeltuin")
- 8: Klaas van Dorp
- 9: Cobie Janssen
- 10: Theo Tetteroo
- 11: C. van der Sman ("zus" getrouwd met Frans van de Sande, zoon A.P.)
- 12: Evert Ripken (Meidoornlaan)

Vorstelijk tuinieren

De paleistuin van Frederik Hendrik en andere 17e-eeuwse lusthoven.

Door F.W. van Ooststroom

Het is haast niet te geloven dat, waar nu kassen staan, door stadhouder Frederik Hendrik (1584-1647) bij zijn paleis in het Westlandse Honselersdijk een tuin werd aangelegd die kon wedijveren met andere vorstelijke tuinen in Europa. Van het tuinencomplex is thans niet meer over dan enkele van de omringende kanalen. Van het paleis rest slechts een bijgebouw.

Niet alleen in Honselersdijk realiseerde Frederik Hendrik een buiten. Als zomerverblijf voor zijn gezin bouwde hij in Rijswijk het paleis Ter Nieuwburg, eveneens voorzien van een fraai tuinencomplex, waarschijnlijk door hemzelf ontworpen. Ook daar is vrijwel niets meer van over. Het paleis werd in 1790 afgebroken.

Frederik Hendrik liet ook de Oude Hof in Den Haag vergroten en verfraaien, waar eerder voor zijn moeder Louise de Coligny de Prinsesstuin was aangelegd, thans nog een park.

De realisatie van de Oranjezaal in het Haagse Bos voor zijn echtgenote Amalia van Solms mocht hij niet meer beleven, hij overleed in 1647. Ook bij dit paleis weer een fraaie tuin, waarschijnlijk ontworpen door Peter Post, de bekende bouwmeester.

Koning-stadhouder Willem III (1650-1702) deed niet onder voor zijn grootvader, integendeel. Ook hij bouwde diverse paleizen met vorstelijke tuinen (Soestdijk en Het Loo). Vooral de tuin van zijn jachtslot Het Loo verwierf vermaardheid. Deze tuin werd in het recente verleden nauwgezet gereconstrueerd aan de hand van oude plattegronden. Willem III was tevens koning van Engeland. Bij Hampton Court liet hij door Daniel Marot een tuin aanleggen en introduceerde daarmee de Hollandse tuin in Engeland.

De vorstelijke tuinen vormden natuurlijk een inspiratiebron voor andere welgestelden in deze Gouden Eeuw. Zij lieten van hun buitenplaatsen eveneens fraaie lusthoven maken, waar soms voor die tijd bijzondere planten werden gekweekt.

De lezing is zeer rijk geïllustreerd met dia's (geprojecteerd op twee schermen) die niet alleen een blik in het verleden bieden, maar ook enige tuinen laten zien die in Nederland nog resten uit de Gouden Eeuw, of reconstructies daarvan zijn. Ook de paleizen zelf komen aan bod. De lezing is dan ook interessant voor zowel historisch geïnteresseerden, als voor tuinenliefhebbers.

Deze lezing zal worden gehouden op dinsdag 19 oktober. Om 19.45 uur zijn de deuren van Nové open en bent u van harte welkom.

De Achterburch

Door Noud Janssen

Op dit moment wordt er hard gewerkt aan de aanleg van het fietstunnelcomplex onder het spoor ter hoogte van de A12. De werken liggen op het grondgebied van de gemeente Den Haag.

Het is een goed gebruik wegebouwkundige kunstwerken een naam te geven. Bij nieuwe toevoegingen aan oude cultuurlandschappen (de Veenweg is een archeologisch landschapslint) is het niet ongebruikelijk om bij dergelijke naamgeving te refereren naar historische elementen of aspecten van de betrokken locatie. Op grond daarvan wordt aan Burgemeester en Wethouders van Den Haag voorgesteld om voor het tunnelcomplex de historisch verantwoorde naam "Achterburch" te geven.

In 1320 schenkt graaf Willem III aan de abdis en het convent van het cisterciënzerklooster voor vrouwen in Loosduinen⁵ 'een sticke veens leghende achter an die Sytwinde ende opwaert streckende also lanc alse onse vene gaat ende 38 gheerden⁶ breet omme hare barninghe⁷ daer uyt te delvene'.

Nadere informatie over de meer exacte ligging van dit grondstuk is te halen uit een document uit 1362. Toen verklaarden "Jan van Dordrecht, prochipape van Monster, ende Heinric Hannaert, prochipape in De Haghe", dat zij deze acte gezien hadden. Op de achterzijde van deze verklaring zegt een aantekening, dat dit stuk veen gelegen was in Nieuweveen en een grootte had van 27 morgen (ongeveer 23 hectare). Op 25 april 1465 bevestigde het Hof van Holland dat het klooster het stuk veen, geschonken in 1320, in bezit had. Er is dan sprake van "pachtenaeren", aan wie een deurwaarder namens de graaf Philips van Bourgondië het bevel gaf "in die selve veenen" niet meer te delven. Het klooster protesteert hiertegen heftig want dit verbod leidde voor het klooster "tot grooten achterdele, coste ende scade".

Als het bewuste stuk grond ongeveer 215 meter breed was en 23 hectare groot, dan moet de lengte ongeveer 1070 meter zijn geweest. Het grondstuk moet gelet op die maat tussen de huidige Veenweg en het huidige Oosteinde hebben gelegen. Op basis

⁵ Dit klooster was in 1230 gesticht door Graaf Floris IV en zijn vrouw Machtilda van Brabant. Machtilda (ook Machteld of Mathilde genoemd) werd hier ook begraven.

⁶ 38 gaarden = ongeveer 215 meter

⁷ brandstof

van nameting van de breedte van percelen en lettend de bredere en afwijkende begrenzing van de sloten, zoals deze zijn weergegeven op de bekende kaart van Kruikius uit 1712 is de ligging van het betreffende gebied exact vastgesteld.

Het grondstuk krijgt in de volksmond de naam *Vrouwtjeslant*, een naam waarnaar de huidige wijk in Nootdorp nog steeds verwijst. De grens van het stuk land wordt gevormd door een kade, die de naam *Wijfeskade* krijgt, later vervormd met namen als *Ijfgiskae*, *Ijfgeskade* en *Jefjiskade*. Deze kade zal tot in de 18^e eeuw blijven bestaan.

De pachtershoeve, waarvan in het document van 1465 sprake was, lag langs de Veenweg. Die hoeve met erf en boomgaarden is op de Kruikiuskaart gedetailleerd aangeduid. Ook de naam van die hoeve: *Achterburch*.

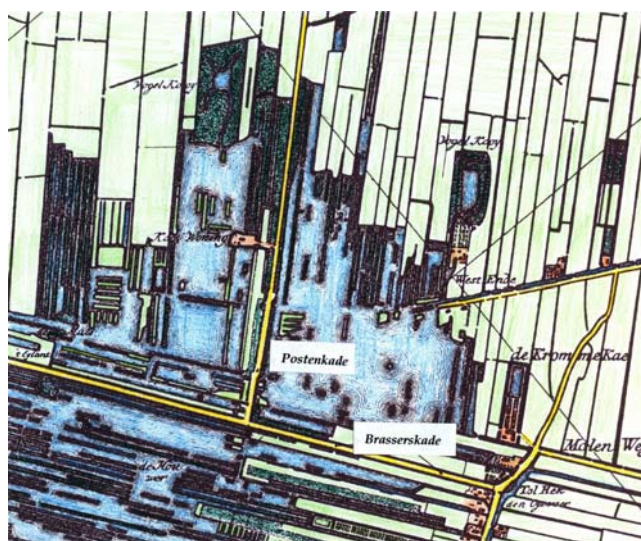
Omstreeks 1860 begint de aanleg van de Spoorlijn Den Haag - Gouda, die in 1870 gereed komt. Het tracé van de spoorweg ter hoogte van de Veenweg loopt precies over deze eeuwenoude woonstede. De aanleg hiervan zal in latere jaren een vergelijkbare invloed krijgen als pakweg 800 jaar eerder de aanleg van *de Hoeven Zydwende*. Langs de spoorlijn wordt enkele decennia later de A12-snelweg aangelegd en wordt daarmee de latere 'landscheiding' tussen de woongebieden tussen Nootdorp en Ypenburg enerzijds en Forepark en Leidschenveen anderzijds.

Twee eendenkooien in Nootdorp

Door Noud Janssen

In de zeventiende eeuw stond bij welgestelde families dikwijls eend op het menu. Veel van deze eenden werden gevangen in eendenkooien. Ook Nootdorp kende in de 17^e en in het begin van de 18^e eeuw twee eendenkooien. Op de kaart van Kruikius van 1712 staan deze ingetekend op de plek waar nu het buurtschap Craeyenburch is gelegen. Op de bijgaande afbeelding is dit interessante deel uitvergroot. Bovenaan is de eerste eendenkooi gedetailleerd

weergegeven. De kooiplas zelf telde - zoals veel van dergelijke kooien - vier vangpijpen, voor elke windrichting een. Eenden vliegen namelijk op tegen de wind in. Opvalt dat een van de toegangen tot de vangkooi in verbinding stond met de aangrenzende veenplas. De eendenvanger (de *kooiker*) lokte met behulp van tamme eenden (de *stal*) de wilde eenden naar binnen. Het kooikershondje jaagde de eenden verder in de meest gunstige pijp die aan het eind steeds smaller werd en aan de bovenkant was afgedicht met een net. Aan het eind van de vangpijp stond de vangkooi. Was de wilde eend daar eenmaal aangekomen, dan stond zijn lot vast: hij ging letterlijk en figuurlijk de pijp uit. In goed werkende kooien werden vroeger aanzienlijke hoeveelheden eenden gevangen.

Kaart van Kruikius uit 1712 met twee eendenkooien

De kaart toont rechts van het midden ook een tweede kooi. Deze bezat blijkbaar geen vangpijpen. We zien op de kaart ook dat de woning van de kooiker (*kooi woning*) bereikbaar was via de Postenkade, een heel oude kade die de Tedingerbroek en de Nieuwe Broekpolder scheidde vanaf de Brasserskade tot aan de Buitenplaats Drievliet. Ook enkele andere aanduidingen zijn te onderscheiden, zoals het stukje grond met vermoedelijk een huisje onder de naam *'t Eylant*, en *De Houwer*. Dat de Brasserskade een tolweg was, is ook duidelijk te zien aan de aanduiding *'Tolhek'* aan het eind van die kade. Na de bocht naar links kon men via de Molenweg door naar Nootdorp. Via de (nog steeds aanwezige) Kromme Kade kon men ook verder naar het 'West Ende', de huidige Kortelandseweg.

De kaart toont overduidelijk dat de diepe vervening in 1700 al grote veenplassen in dit deel van Nootdorp veroorzaakte. De smalle legakkers, waarop het veen te drogen werd gelegd, spoelden weg. Het kaartje toont dit proces ook al. De diepe vervening, die na 1712 sterk doorging, zou ook de ondergang van de twee eendenkooien inleiden.

In ons volgende boek, dat in het najaar verschijnt, leest u nog veel meer bijzonderheden over de topografische geschiedenis van ons dorp.